

What happened in January 2022 is officially being replaced by something else, certain pretend memories. This is literally visualized nowadays in the Republic Square one year after Bloody Januar. The building with traces of bullets and fire is now covered with an oilcloth which depicts the same building but clean and new. As if nothing had happened. And the words are cynically written on top – «отанымыз – бір, мемлекетіміз – бір, халқымыз – бір» (one land, one government, one nation)

But we have photos that documented what happened in January 2022 in Almaty. How people stretched the poster with the words «қарапайым халықпыз біз террорист емеспіз» (we are just common people, we are not terrorists) for not to get shot. But anyway, they were shot. Fired on peaceful demonstrators and bystanders, invited Putin with CSTO “to clean up”.

I appeal to documentary photographs made by unknown photographer on 6th of January 2022 where clearly seen main triggers of those days – fog, that covered city and people, demonstrators that kept poster with key words of peaceful protest. My work was made mostly from trash bags without using paint. How they had treated for these people like trash that needed to clean up. But plastic as well as memory, doesn't dissolve in the ground.

2022 жылдың қаңтарында болған оқиғаны ресми түрде басқа бірдеңемен, қайдағы бір ойдан шығарылған еске алумен алмастырғылары келеді. Оны қазір, Қанды қаңдтардан кейін бір жыл өткенде, Республика алаңынан айқын көруге болады. Оқ пен өрттің ізі қалған ғимаратқа қазір сол ғимарат тек таза және жаңа күйінде бейнеленген үлбір іліп тастаған. Ештеңе болмағандай. Төбесіне ұялмай-қызармай шұбалтып «отанымыз – бір, мемлекетіміз – бір, халқымыз – бір» деген сөздерді жазып қойыпты.

Бірақ 2022 жылдың қаңтарында болған оқиғаны құжат түрінде растайтын фотосуреттер бар. Өздеріне қарсы оқ атылмауы үшін, адамдардың қолдарына «қарапайым халықпыз, біз террорист емеспіз» деген плакатты ұстап алғандарын. Бірақ оларға бәрібір оқ атылды. Бейбіт түрде наразылық білдіргендерге және кездейсоқ өтіп бара жатқандарға оқ атылды «тәртіп орнату үшін» ҰҚШҰ мен Путинді шақырды.

Мен 2022 жылдың 6 қаңтарында белгісіз фотограф түсірген фотоқұжатқа жүгінемін. Онда сол күндердің негізгі триггерлері айқын көрінеді: сол кезде қаланы басқан тұман, қолдарына бейбіт наразылықтың негізгі сөздері жазылған плакат ұстаған адамдар. Менің бұл еңбегім, негізінен, бояусыз, қоқыс салатын қапшықтардан жасалған. Сол адамдарға биліктің жинап алып, тасталуы тиіс қоқысқа қарағандай қарағаны жайлы. Әйтсе де пластик, естелік сияқты, жерге оп-оңай сіңіп кете қоймайды.

То, что произошло в январе 2022 года, официально стараются заменить чем-то другим, каким-то придуманным воспоминанием. Это буквально визуализируется сейчас на площади Республики, спустя год после Қанды қантара. Здание со следами пуль и пожара, сейчас завешено пленкой, на которой изображено то же здание, только чистое и новое. Как будто ничего не было. А сверху цинично растянута слова – «отанымыз – бір, мемлекетіміз – бір, халқымыз – бір» (одна родина, одно государство, один народ).

Но есть фотографии, документирующие то, что происходило в Алматы в январе 2022 года. Как люди растянули плакат со словами «қарапайым халықпыз біз террорист емеспіз» (мы простой народ мы не террористы), чтобы по ним не стреляли. Но по ним все равно стреляли. Стреляли по мирным протестующим и случайным прохожим, пригласили Путина с ОДКБ «навести порядок».

Я обращаюсь к фотодокументу, сделанному неизвестным фотографом 6 января 2022 года. На ней ясно видны главные триггеры тех дней – туман, который тогда окутал город и люди, держащие растяжку с ключевыми словами мирного протеста. Моя работа сделана преимущественно из мусорных пакетов без использования красок. Как отнеслись к этим людям, как к мусору, который надо убрать. Но пластик, как и память, так просто не растворяется в земле.

From 1973 to 1986, heads of state were removed or destroyed five times in Afghanistan. In most cases, decisions were made with the wording: "... the decision of the revolutionary council ...". The supreme state authority of Afghanistan – the Revolutionary Council was founded in 1978, with the support of the Soviet Union, whose influence on the Council was limitless. Attempts to resist Moscow were severely suppressed. And encrypted punched tapes with instructions from Moscow went long before the existence of the Council.

Meldibekov reveals the secret correspondence of the metropolis with the province and highlights the key phrases: "... to support the overthrow of King Mohammed Zahir Shah...", "... to eliminate President Muhammad Daoud...", "... to eliminate Hafizollah Amin...", "... to remove Babrak Karmal from office...". Meldibekov also singled out the unauthorized trick of Hafizoll Amin, who did not coordinate his decision with Moscow: "... to liquidate the First Secretary of the Central Committee of the PDPA, Nur Mohammad Taraki ...". Amin was destroyed by the Soviet special services for this incident, and the Afghan War began.

On top of thinning plywood sheets, with carved mountain landscapes of Kabul covered with boxes of houses, a formal text is applied, the letters of which are similar to decorative signs, ornamental graphics. The ceremonial slogan foreshadows a ritual act. Behind the assumed minimalism with the refrain of the verdict, the multi-act dramas of recent history unfold, the triggers for which were the protocol phrase: "The decision of the Revolutionary Council."

1973 жылдан 1986 жылға дейін Ауғанстанда мемлекет басшысын бес рет ауыстырды не өлтірді. Көп жағдайда шешім мынадай тұжырымдамамен қабылданды: «... революциялық кеңестің шешімі...». Ауғанстан мемлекеттік билігінің жоғарғы органы – Революциялық Кеңес 1978 жылы оған шексіз ықпал еткен Кеңес одағының қолдауымен құрылған. Мәскеуге қарсылық көрсеткендерді қатаң түрде тиып тастап отырды. Ал Мәскеудің нұсқауы бар шифрлы перфотаспалар Кеңестің құрылуынан әлдеқайда бұрын жіберіліп жататын.

Мелдібеков метрополияның провинциямен алмасқан құпия хабарларының сырын ашып, негізгі сөздерді ерекше етіп белгілейді: «...Мухаммед Захир-шах патшаны құлатуды қолдау», «...президент Мухаммад Даудтың көзін құрту...», «...Хафизолла Аминнің көзін құрту...», «... Бабрак Кармальді қызметінен босату...».

Мелдібеков сол сияқты Хафизолла Аминнің Мәскеумен келіспей, өз бетінше әрекет етуін ерекше белгілеген: «... АХДП ОК Бірінші хатшысы Нұр Мохаммад Таракидің көзін жою...». Сол жағдай үшін кеңестік арнайы қызмет Аминнің көзін жойды да, Ауған соғысы басталды.

Қабулдың үстіне үй қораптары орнатылған таулы әсем көрністері бар жұқарған шере табақтарының бетіне әріптері сәндік таңбаларға, өрнекті графикаға ұқсайтын формалды мәтін жазылған. Салтанатты ұран салттық әрекеттің болатынына меңзейді. Үкім-қайырмасы бар жасанды минимализмнің ар жағында триггері «революциялық кеңестің шешімі» хаттамалық сөз тіркесі болған күнікешегі тарихтың көпактілі драмасы тұр.

С 1973 по 1986 год в Афганистане пять раз смещали или уничтожали глав государства. В большинстве случаев решения принимались с формулировкой: «...решение революционного совета...». Высший орган государственной власти Афганистана – Революционный Совет – основан в 1978 году, при поддержке Советского союза, влияние которого на Совет было безграничным. Попытки сопротивления Москве жестко пресекались. А зашифрованные перфоленты с указаниями из Москвы шли задолго до существования Совета.

Мельдибеков вскрывает тайную переписку метрополии с провинцией и выделяет ключевые фразы: «...поддержать свержение короля Мухаммед Захир-шаха...», «...ликвидировать президента Мухаммада Дауда...», «...ликвидировать Хафизолла Амина...», «...отстранить от должности Бабрак Кармалю...». Также Мельдибеков выделил самовольную выходку Хафизолла Амина, который свое решение с Москвой не согласовал: «...ликвидировать Первого Секретаря ЦК НДПА Нур Мохаммада Тараки...». Амин за этот казус был уничтожен советскими спецслужбами, и началась Афганская война.

Поверх истончающихся фанерных листов с вырезанными горными пейзажами Кабула покрытыми коробками домов нанесен формальный текст, буквы которого подобны декоративным знакам, орнаментальной графике. Церемониальный слоган предвещает ритуальный акт. За напускным минимализмом с рефреном приговора разворачиваются многоактовые драмы недавней истории, триггерами к которым служила протокольная фраза: «Решение Революционного совета».

The artwork deals with the history of a building in the city of Grozny in Chechnya. On a poster from Soviet times, which described in detail the stages of destruction that an earthquake causes to architectural structures, the drawings are replaced by photos of the building housing the Central Committee of the Communist Party of the Chechen-Ingush Autonomous Republic as it was being annihilated by Russian troops during the First Chechen War. The explicit black humor is reinforced by texts that recommend specific actions in an emergency situation – actions that sound like a mocking threat.

Бұл еңбек, Шешенстан, Грозныйдағы бір ғимараттың тарихына арналады. Кеңес дәуірінің сәулет ғимараттарының жер сілкіну салдарынан қирау кезеңдерін толық сипаттайтын бір плакатындағы суреттер Шешен-Ингуш Автономиялық Республикасы Коммунистік партиясы Орталық комитеті ғимаратының Бірінші шешен соғысы кезінде ресейлік әскерлердің қиратуы сәтіндегі фотосуреттерімен алмастырылған. Ашық қара юмор төтенше жағдайда нақты әрекеттер, келемежді қоқан-лоққы сияқты естілетін әрекеттер жасауды ұсынатын мәтіндермен толықтырылған.

Работа посвящена истории одного здания в Грозном в Чечне. На плакате советских времен, детально описывавшем этапы разрушения архитектурных сооружений от землетрясения, рисунки заменены фотографиями здания Центрального комитета Коммунистической партии Чечено-Ингушской автономной республики, в момент его уничтожения российскими войсками во время Первой чеченской войны. Откровенный черный юмор подкрепляется текстами, рекомендующими конкретные действия в чрезвычайной ситуации – действия, которые звучат, как издевательская угроза.

Verena Issel's work is a big carpet in honour to the great carpet tradition of Azerbaijan.

It's a different style of carpet though, made out of very symbolic materials: plastic bags, rubber gloves and yoga mats.

The main element undoubtedly are the black plastic bags, woven together to a thick black carpet, they easily can resemble an oil carpet. And that's what they are basically – plastic is made from oil. Amidst the fluffy and wild pieces of plastic here and there, there appears a pink finger poking out... or is it something else? Oil arouses desires. And may it just be the desire for the inner peace and wellness wealth may or may not allow – we do yoga, they do war. Always about the same thing. It doesn't stop, skin and skin for oil, until the very end.

Верена Иссельдің жұмысы – Әзербайжанның ұлы кілем дәстүрінің құрметіне арналған үлкен кілем.

Бұл бірақ басқа стильдегі кілем, бейнелі мағынада қолданылған материалдардан жасалған: пластик қапшықтар, резеңке қолғаптар мен йога төсеніштерінен.

Басты элемент, еш күмәнсіз, қара пластик қапшықтар, олардан тығыз етіп тоқылған қара кілем, бірден мұнайдан жасалған кілемді еске түсіреді. Ол өзі солай да, пластик мұнайдан жасалған. Пластиктің үлпілдеген қалың қиықтарының бірде ана жерінен, бірде мына жерінен қызғылт саусақтар көрінеді... әлде ол басқа бірдеме ме? Мұнай құштарлықты оятады. Мүмкін ол әншейін жан тыныштығы мен байлық әкелетін не әкелмейтін құт-берекеге ұмтылу болар, біз йогамен айналысамыз, олар соғыспен айналысады. Қашан да айналдыратынымыз бір нәрсе. Және ол бітпейді де, қалай болса да мұнай.

Работа Верены Иссель – это большой ковер в честь великой ковровой традиции Азербайджана.

Однако это ковер другого стиля, сделанный из очень символических материалов: пластиковых пакетов, резиновых перчаток и ковриков для йоги.

Главным элементом, несомненно, являются черные пластиковые пакеты, сплетенные в плотный черный ковер, легко напоминающий нефтяной ковер. Так оно и есть на самом деле – пластик сделан из нефти. Среди пушистых и диких кусков пластика то тут, то там появляется розовый палец... или это что-то другое? Нефть пробуждает желания. А может быть, это просто стремление к душевному покою и благополучию, которое может обеспечить богатство или не обеспечить – мы занимаемся йогой, они занимаются войной. Всегда об одном и том же. И это не прекращается, нефть любой ценой.

ARKHIP (SIPA) Labakhua, Levan Varazi
FLICKERING
(The play)

The history of Tachkum-Natsarkekia is an example of natural interweaving of Georgian-Abkhaz folklore, which has the same foundation. Therefore, our common fairy tale is one of the many evidences of the unnaturalness of interethnic problems. Another proof of the absurdity of the Georgian-Abkhaz conflict is our long-term friendship and cooperation with Sipa Labakhua.

To say that we are not interested in politics would be cunning. Politics has a direct impact on our lives and our joint work. Therefore, we decided to make our modest contribution to the ending of this “thirty Years’ War”, which seems to have wandered from the distant past into the 21st century. And the fact that we chose a fairytale genre for our project is not due to the fact that we decided to forget the reality and go into the world of abstractions, but exactly the opposite: we just tried to find a universal language that generalises this reality.

All fairy tales and legends of the world reflect the political events of a particular era and are a spiritual consequence of a man’s struggle against injustice. Touchkum-Natsarkekia, like other archetypal characters of the world folklore, is a cunning hero who embodies the will for self-preservation of the people in harsh conditions of the past. But, unfortunately, the issue of our country’s survival is still topical for us: surrounded by giant empires throughout its history, Georgia has been on the verge of extinction for centuries, but now the threat of complete loss of statehood has been more urgent than ever. Of course, it was not without the guilt of Georgia itself, again seduced by Russia’s “communist promises”, consumed with the idea of restoring the Soviet empire.

That’s why at the end of our tale about Tachkum-Natsarkekia, a motif from Russian folklore was introduced as today’s Russia is the evil giant from whom our hero, who recently escaped another monster (USSR), will have to escape again. In addition, the Russian fairy tale about a goldfish is also a parable about the imaginary possibility of easy prosperity, a story about a pointless dream that intoxicated modern Georgia, which has turned away from the European rationalist path and found itself in distress. With such a finale, we wanted to emphasise the sad relevance of ancient tales for our country, lost in the dark forests of anachronic Russia. But the fairy tale of the narrative allows us to remain optimistic and hope for a happy outcome of Georgian-Abkhaz story. And cooperation with the Institute, named after the author of the poem Reynard the Fox, to which Goethe addressed in the difficult years of German feud, would be a special honour for us.

АРХИП (СИПА) Лабахуа, Леван Варази
ЖЫЛТЫЛ
(Қойылым)

Тачкум-Нацаркекия тарихы – түбі бір грузин-абхаз фольклорының табиғи сабақтастығының үлгісі. Сондықтан біздің ортақ ертегіміз – этносаралық мәселелердің табиғи еместігінің көп айғақтарының бірі. Грузин-абхаз қақтығысының бос сандырақ екенінің тағы бір дәлелі – біздің Сипа Лабахуамен көпжылдық достығымыз мен ынтымақтастығымыз.

Саясат біз үшін қызық емес десек, онымыз алдау болар. Саясат біздің өміріміз бен ынтымақтастығымызға тікелей әсер етеді. Сондықтан біз өткен заманнан 21 ғасырға адасып келіп қалған осы «отыз жылдық соғысты» тоқтатуға аздаған үлесімізді қоспақшымыз. Және өз жобамыз үшін ертегі жанрын таңдап алуымыз біз шындықты ұмытып, абстракция әлеміне кетуді шештік деген сөз емес, тура керісінше: біз осы шындықты қорытындылайтын әмбебап тілді табуға тырыстық.

Әлемдегі барлық ертегі, аңыздар белгілі бір дәуірдің саяси оқиғаларын бейнелейді және адамның әділетсіздікке қарсы күресінің рухани жемісі болып табылады. Тачкум-Нацаркекия, әлемдік фольклордың басқа да архетиптік кейіпкерлері сияқты, халықтың басынан өткен қиын жағдайда өзін-өзі сақтауға деген ерік-жігерін бейнелейтін айналы кейіпкер. Бірақ, екіншіше орай, еліміздің аман қалуы біз үшін әлі күнге көкейтесті мәселе: мемлекет болып жаралғалы алып империялардың қоршауында болған Грузия ғасырлар бойы жоғалып кетудің сәл ғана алдында тұрды, ал мемлекеттігінен толық айрылу қаупі оған дәл қазіргідей ешқашан төнген жоқ. Әрине, кеңестік империяны қалпына келтірумен ауырған Ресейдің коммунистік уәдесіне тағы да алданған Грузияның өз кінәсі де жоқ емес.

Сол себепті де біз бүгінгі Ресей таяуда ғана бір құбыжықтан (КССРО) құтылған кейіпкерімізге тағы да қашып құтылуына тура келетін мейірімсіз бір алпауыт болғандықтан, Тачкум-Нацаркекия жайлы ертегіміздің соңында орыс фольклорынан алынған бір уәжді келтірдік. Оның үстіне, алтын балық туралы орыс ертегісі – бұл жеңіл әл-ауқаттың алдамшы мүмкіндігі жайлы астарлы әңгіме, еуропалық рационалистік жолдан шығып, қиын жағдайға тап болған қазіргі Грузияны масайратқан бос арман туралы хикая. Сөзімізді осылай аяқтау арқылы біз анахрондық Ресейдің қараңғы ормандарында жоғалған еліміз үшін көне ертегілердің қайғылы өзектілігін баса айтқымыз келді. Бірақ әңгіменің ертегілік сипаты бізге оптимист болып қалуға және грузин-абхаз тарихының аяғы сәтті болатынына үміттенуге мүмкіндік береді. Және Гете немістер өзара тартысқан қиын жылдарда жүгінген «Рейнеке Лис» поэмасы авторының құрметіне аталған институтпен ынтымақтастық біз үшін ерекше құрмет болмақ.

АРХИП (СИПА) Лабахуа, Леван Варази
МЕРЦАНИЕ
(Постановка)

История Тачкум-Нацаркекия – пример естественного переплетения грузино-абхазского фольклора, имеющего одну и ту же основу. Поэтому наша общая сказка – одно из многочисленных свидетельств противоестественности межэтнических проблем. Еще одним доказательством абсурдности грузино-абхазского конфликта является наша многолетняя дружба и сотрудничество с Сипой Лабахуа.

Сказать, что мы не интересуемся политикой, было бы лукавством. Политика имеет прямое влияние на наши жизни и нашу совместную работу. Поэтому мы решили внести свой скромный вклад в прекращение этой «тридцатилетней войны», которая, как будто забрела из далекого прошлого в 21 век. И тот факт, что мы выбрали для нашего проекта сказочный жанр, связан не с тем, что мы решили забыть о реальности и уйти в мир абстракций, а с точностью да наоборот: мы просто попытались найти универсальный язык, обобщающий эту реальность.

Все сказки и легенды мира отражают политические события определенной эпохи и являются духовным следствием борьбы человека против несправедливости. Тачкум-Нацаркекия, как и другие архетипические персонажи мирового фольклора, – хитрый герой, который олицетворяет волю к самосохранению народа в суровых условиях прошлого. Но, к сожалению, вопрос выживания нашей страны по-прежнему является для нас злободневным: окруженная на протяжении всей своей истории гигантскими империями, Грузия веками находилась на грани исчезновения, но сейчас как никогда актуальна угроза полной утраты государственности. Конечно, не обошлось и без вины самой Грузии, вновь соблазненной «коммунистическими обещаниями» России, помешанной на идее восстановления советской империи.

Поэтому в конце нашей сказки о Тачкум-Нацаркекии был представлен мотив из русского фольклора, поскольку сегодняшняя Россия является злым великаном, от которого нашему герою, недавно спасшемуся от другого монстра (СССР), придется спастись снова. Кроме того, русская сказка о золотой рыбке – это еще и притча о мнимой возможности легкого благополучия, история о бессмысленной мечте, опьянившей современную Грузию, свернувшую с европейского рационалистического пути и оказавшуюся в бедственном положении. Таким финалом мы хотели подчеркнуть печальную актуальность древних сказок для нашей страны, затерянной в темных лесах анахронической России. Но сказочность повествования позволяет нам оставаться оптимистами и надеяться на счастливый исход грузино-абхазской истории. И сотрудничество с Институтом, названным в честь автора поэмы «Рейнеке Лис», к которому Гёте обращался в тяжелые годы германской междуусобицы, будет для нас особой честью.

From 1937 to 2022, cities such as Guernica, Barcelona, Rotterdam, Königsberg, Cologne, Hamburg, Nijmegen, Dresden, Tokyo, Haiphong, Hanoi, Grozny, Aleppo, Mariupol and other cities of the world were completely or partially destroyed by "carpet bombing". Hundreds of thousands of lives were taken as a result of massive air strikes on peaceful cities.

The term "carpet bombing" was invented during the First World War to refer to the massive bombing of aviation with the task of "leveling" civilian cities, as well as with the aim of striking the enemy for not only military, but also psychological and demoralizing effect. Since then, the term has found its embodiment and finally came into use on the eve of World War II and is used in today's wars.

They called this, frankly, inhumane action so because the explosions of bombs observed from a height, lying almost close to each other. Fire and smoke from the conflagrations reminded the pilots of a kind of ominous carpet covering all living things.

I was struck by the fact that the name of the cultural heritage of many peoples, one of the oldest symbols of visualization, is associated with inhuman actions. For Azerbaijan, the carpet is absolutely EVERYTHING! It witnesses the birth of a new life. It is accompanied on the final journey. It is our national pride. The carpet is an identity of the nation. A clean carpet is laid in order to offer prayers to the Almighty.

And the very fact of creating a term using a carpet to describe the task of destroying peaceful cities inhabited by civilians seems to me to be the highest degree of cynicism. Weave a carpet with ruins and death. The authors of the term "carpet bombing" are people who are far from the Eastern mentality. Because for us, the carpet is not a floor covering with a "destruction design"! For us, it is both an adornment of Life and its protection with a sacred meaning.

1937 жылдан 2022 жылға дейін Герника, Барселона, Роттердам, Кёнигсберг, Кёльн, Гамбург, Неймеген, Дрезден, Токио, Хайфон, Ханой, Грозный, Алеппо, Мариуполь және әлемнің басқа да қалалары «кілем-бомбалау» нәтижесінде толықтай не жарым-жартылай қирады. Бейбіт жатқан қалаларға әуеден берілген жаппай соққы нәтижесінде жүз мыңдаған адамдар қаза болды.

«Кілем-бомбалау» термині Бірінші дүниежүзілік соғыс кезінде әуе күштерінің бейбіт қалаларды «жермен-жексен етуі» үшін, сонымен қатар олардың жауға тек әскери емес, психологиялық тұрғыдан да әсер етіп, рухын басып тастау мақсатында жаппай бомбалауын атау үшін ойлап шығарылған. Содан бастап бұл термин Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында қолданысқа енді де, қазіргі соғыстарда да қолданылады.

Олардың осы, турасын айтсам, адамгершілікке еш жатпайтын әрекетті бұлай атауының себебі: жоғарыдан қарағанда бомбалар бір-біріне өте жақын жарылады екен. Жарылыстан шыққан от пен түтін ұшқыштарға бүкіл тіршілікті бүркеп жатқан бір жан түршіктіретін кілемдей көрінеді екен.

Мені таңғалдырғаны – көп халықтың мәдени мұрасы атауының, визуалдаудың ежелден келе жатқан белгілерінің бірінің адамшылыққа жат әрекетпен байланыстырылуы. Кілем – Әзербайжанның БАРЫ! Ол – жаңа өмірдің туғанының куәсі. Соңғы сапарға шығарып салатын да сол. Ол – біздің ұлттық мақтанышымыз. Кілем – ұлттың келбеті. Таза кілемді Алла Тағалаға сыйыну үшін жаяды.

Бейбіт халық тұрып жатқан бейбіт қалаларды жоюды мақсат еткен тапсырманы сипаттау үшін кілемді пайдаланудың өзі, меніңше, барып тұрған азғындық. Қирандылар мен өлімнен кілем тоқу. «Кілем-бомбалау» терминінің авторлары – шығыс менталитетінің иісін де сезбейтін адамдар. Өйткені біз үшін кілем қиратумен әрлейтін төсеніш емес! Біз үшін ол – Өмірдің сәні және оны киелі мағынада қорғау.

С 1937 по 2022 гг. такие города, как Герника, Барселона, Роттердам, Кёнигсберг, Кёльн, Гамбург, Неймеген, Дрезден, Токио, Хайфон, Ханой, Грозный, Алеппо, Мариуполь и другие города мира были полностью или частично разрушены в результате «ковровых бомбардировок». В результате массированных авиаударов по мирным городам погибли сотни тысяч людей.

Термин «ковровая бомбардировка» был изобретен в годы Первой мировой войны для обозначения массированных бомбардировок авиации с задачей «сравнять с землей» гражданские города, а также с целью нанесения удара по противнику для достижения не только военного, но и психологического и деморализующего эффекта. С тех пор термин нашел свое воплощение и окончательно вошел в обиход накануне Второй мировой войны и используется в современных войнах.

Они называли эту, прямо скажем, бесчеловечную акцию так, потому что взрывы бомб, наблюдаемые с высоты, лежали почти вплотную друг к другу. Огонь и дым от взрывов напоминали пилотам некий зловещий ковер, покрывающий все живое.

Меня поразило тот факт, что название культурного наследия многих народов, один из древнейших символов визуализации, ассоциируется с бесчеловечными действиями. Для Азербайджана ковер – это абсолютно ВСЁ! Он является свидетелем зарождения новой жизни. Он же сопровождает в последний путь. Он является нашей национальной гордостью. Ковер – это лицо нации. Чистый ковер застилают для того, чтобы вознести молитвы Всевышнему.

И сам факт создания термина с использованием ковра для описания задачи по уничтожению мирных городов, населенных мирными жителями, мне кажется высшей степенью цинизма. Соткать ковер из руин и смерти. Авторы термина «ковровая бомбардировка» – люди далекие от восточного менталитета. Потому что для нас ковер – это не напольное покрытие с «дизайном разрушения»! Для нас это и украшение Жизни, и ее защита с сакральным смыслом.

NIKITA KADAN Ukraine
THE BLACK OBELISK (Tarring the obelisk to unknown)

2022
Installation

The Black Obelisk is a conceptual proposal of “monument of shame” which has no less reason to be present in a public space than monuments of glory. If the reminders about national mistakes and crimes would be considered deserving public presence not less than monuments to glorious victories or tragedies, the politics of monumental commemoration would be more complex and multi-faceted and at the same time more fair.

Nikita Kadan was born 1982 in Kyiv, Ukraine, where he lives and works today. He is a member of the artist group R. E. P. (Revolutionary Experimental Space, since 2004) and co-founder and member of the Hudrada (artistic committee, 2008) curatorial and activist group. He often works in interdisciplinary collaborations with architects, human rights activists and sociologists.

НИКИТА КАДАН Украина
ҚАРА ЕСКЕРТКІШ ТАС (белгісіз біреуге қарамай жағылған ескерткіш тас)

2022
Инсталляция

Қара ескерткіш тас – «масқара монументінің» тұжырымдамалық сөйлемі, қоғамдық кеңістікте тұруына негіз даңқ ескерткіштерікінен еш кем емес. Егер ұлттың жасаған қателігі мен қылмысы даңқты жеңістері мен қасіретімен бірдей жария түрде еске салуға лайық деп саналатын болса, монументалды саясат анағұрлым күрделі және көпқырлы, сонымен қатар әділірек болар еді.

Никита Кадан 1982 жылы Киевте, Украинада туған, осы күнге дейін сонда тұрады, жұмыс істейді. R. E. P. (Революциялық тәжірибелік кеңістік, 2004 жылдан) суретшілер тобының мүшесі, «Худрада» (көркемөнер комитеті, 2008) тәлімгерлер және белсенділер тобының тең құрылтайшысы және мүшесі. Сәулетші, құқық қорғаушы және әлеуметтанушылармен бірге пәнаралық ынтымақтастықта жиі жұмыс жасайды.

НИКИТА КАДАН Украина
ЧЕРНЫЙ ОБЕЛИСК (залитый смолой обелиск неизвестному)

2022
Инсталляция

Черный обелиск – это концептуальное предложение «монумента позора», который имеет не меньше оснований для присутствия в общественном пространстве, чем памятники славы. Если бы напоминания о национальных ошибках и преступлениях считались заслуживающими публичного присутствия не меньше, чем памятники славным победам или трагедиям, монументальная политика была бы более сложной и многогранной и в то же время более справедливой.

Никита Кадан родился в 1982 году в Киеве, Украина, где живет и работает по сей день. Он является членом группы художников R. E. P. (Революционное экспериментальное пространство, с 2004 года) и соучредителем и членом кураторской и активистской группы «Худрада» (художественный комитет, 2008). Он часто работает в междисциплинарном сотрудничестве с архитекторами, правозащитниками и социологами.

MARIA KULIKOVSKA Ukraine
254

2022
Performance

For her 254 performance at Kapellhaus she arrived with her shoulders wrapped in a Ukrainian flag. She then laid down on the steps and draped the flag over her body, covering herself from head to toe. The blue and yellow colors of the flag – symbolizing the skies and fields of Ukraine – folded and crinkled to the point of solidification. For the next hour, the artist's body remained motionless underneath the fabric. As an act of ongoing resistance, the willful entrapment of the body recast the contours of its physical shape in a sculptural dimension, making space for and giving time to an experience of vulnerability and exposure.

МАРИЯ КУЛИКОВСКАЯ Украина
254

2022
Көрініс

Өзінің 254 атты қойылымына Капельхауһса (Kapellhaus) ол иығына Украинаның туын жамыла келді. Сосын ол баспалдаққа жатты да, туды басынан аяғына дейін денесіне жапты. Тудың Украинаның аспаны мен егіс алқабын білдіретін сары және көк түсі оралып, умаждалып, қозғалыссыз, қатып қалды деуге болады. Келесі бір сағат ішінде ту астындағы суретшінің денесі қимылдаған жоқ. Тоқтаусыз көрсетілген қарсылық актісі ретінде денені әдейі қозғалтпау оның пішінін мүсінге айналдырады, кеңістікті қалыптастыра отырып, әлсіздік пен қорғансыздықты сезінуге мүмкіндік береді.

МАРИЯ КУЛИКОВСКАЯ Украина
254

2022
Перформанс

На свое выступление 254 в Капельхаус (Kapellhaus) она пришла с обернутыми украинским флагом плечами. Затем она легла на ступеньки и накинула флаг на свое тело, покрыв себя с головы до ног. Синий и желтый цвета флага – символизирующие небо и поля Украины – свернутые и смятые, почти застывшие. В течение следующего часа тело художницы под тканью оставалось неподвижным. Как акт продолжающегося сопротивления, намеренное сковывание тела преобразует его физическую форму в скульптурное измерение, создавая пространство и давая время для проживания опыта уязвимости и незащищенности.

What factors shape the decisions that determine access and mobility when conflicts arise and how do these factors frame our perceptions of self and, the world around us?

Қақтығыстар пайда болған кезде қолжетімділік пен мобильділікті анықтайтын шешімдерді қандай факторлар қалыптастырады, және ол факторлар біздің өзімізді және қоршаған ортаны қабылдауымызды қалай қалыптастырады?

Какие факторы формируют решения, определяющие доступ и мобильность при возникновении конфликтов, и как эти факторы формируют наше восприятие себя и окружающего мира?

KARO AKPOKIERE Nigeria/Germany
FORGED IN THE FLAMES

2022
Digital print on paper

Inspired in part by Kenya's Permanent Representative to the UN Ambassador Martin Kimani's speech during the emergency meeting of the Security Council the United Nations in February 2022, Forged in the Flames recognizes the problematic necessity of nations and questions their existence and the formative ideologies that birth them.

KARO AKPOKIERE Нигерия/Германия
ЖАЛЫНДА ШЫҢДАЛҒАН

2022
Қағазға цифрлық басу

Кенияның БҰҰ-дағы тұрақты өкілі Мартин Киманидің 2022 жылғы ақпанда БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің кезектен тыс отырысында сөйлеген сөзінен алған шабытының әсерінен пайда болған Жалында шыңдалған туындысы ұлттардың проблемалық қажеттілігін мойындауға үндейді, сонымен қатар ол ұлттардың өздерінің және идеологиясының аман қалуы екіталай екенін бейнелейді.

KARO AKPOKIERE Нигерия/Германия
ВЫКОВАННЫЙ В ПЛАМЕНИ

2022
Цифровая печать на бумаге

Вдохновленная отчасти речью постоянного представителя Кении при ООН посла Мартина Кимани на чрезвычайном заседании Совета Безопасности ООН в феврале 2022 года, работа Выкованный в пламени признает проблемную необходимость наций и ставит под вопрос их существование и формирующие их идеологии.

The idea to photograph Berlin based soldiers of the four former World War II allies during the last months before the final withdrawal of all foreign military forces from the new capital of the reunited Germany wasn't first and foremost to create a historical document, even though times felt very historical back then, but to make a work that examines the relationship of collectivity to individuality, that of anonymity to personal autonomy.

How much of your individuality does remain when you are wearing the politically, socially and symbolically most connoted garment ... a uniform of a country's military?

I wanted to portray the people who are the ones that actually "make history", not the ones in the limelight who appear in our media. Giving a seemingly uniform, anonymous group a face to break down abstract history to a human level.

In a military conflict the very same soldiers might have been buried in a tomb of the unknown soldier.

Similar to the countless mass graves for victims of wars, rebellions, slavery, genocides, migration, diseases, natural disasters etc. which we see all over the world. Pawns on the chessboard of global politics.

The 1994 withdrawal was a symbol of hope for a new chapter in world politics, less confrontational, less lethal, less undemocratic, even though Europe had been facing a brutal war in former Yugoslavia since 1991, the first on European soil since the Second World War.

Today we have learned that this has been nothing but an illusion. There are military conflicts all over the world and new kinds of war are fought in other spheres like economy, resources, immigration ... name it ... and most probably more cruel, deadly and devastating than ever.

I will never forget the vast contrast between photographing US, British, French and Russian soldiers.

All four countries did win the Second World War together. But only inside the Russian barracks the atmosphere felt disillusioned if not depressive, intimidating if not brutal, somehow beaten, aggrieved, cruel, hopeless, ruined. When I nowadays see images of the Russian invasion of Ukraine I feel like seeing the very same traumas and despair. Therefore it makes very much sense to show this 28 years old work as part of the exhibition "The Fog of War".

Екінші дүниежүзілік соғыс кезіндегі төрт одақтастың Берлинде орналасқан жауынгерлерін біріккен Германияның жаңа астанасынан барлық шетелдік қарулы күштерді біржолата шығару алдындағы соңғы айларда суретке түсіру идеясы, бәрінен бұрын, уақыт ол кезде өте тарихи болып көрінгенімен де, тарихи құжат жасау үшін емес, ұжымдылықтың даралыққа, бейесімділіктің дербестікке қатынасын зерттейтін жұмыс жасау қажеттілігінен туған еді.

Саяси, әлеуметтік және символдық тұрғыдан анағұрлым маңызды киімді ... елдің қарулы күштерінің униформасын кигенде, даралығыңыз қаншалықты сақталады?

Мен, ел алдына шығып, БАҚ-та көрініп жүретіндерді емес, шынымен «тарихты жасайтын» адамдарды бейнелегім келді. Абстрактілі тарихты адам деңгейіне келтіру үшін адамдардың біртекті, беймәлім болып көрінетін тобына келбет беру керек.

Әскери қақтығыста сол жауынгерлер белгісіз жауынгер бейітіне жерленуі мүмкін ғой.

Бүкіл әлемде болып жататын соғыс, көтеріліс, құлдық, зұлмат, көші-қон, індет пен табиғи апаттардың т.с.с. құрбандарын жаппай жерлеу сияқты. Жаһандық саясаттың шахмат тақтасындағы сарбаздар.

1991 жылдан бастап Еуропа бұрынғы Югославиядағы, Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Еуропа жеріндегі алғашқы қатігез соғысқа тап болғанына да қарамастан, 1994 жылы әскерді шығару әлемдік саясаттың тайталасы аз, азырақ өлім әкелетін, анағұрлым демократияшыл жаңа бір тарауын ашамыз деген үміттің белгісі еді.

Бүгін бізге оның елестен басқа ештеңе болмағаны аян. Әскери қақтығыстар бүкіл әлемде болып жатыр, және экономика, ресурстар, көші-қон сияқты басқа салаларда да соғыстың жаңа түрлері жүріп жатыр... және ондай қатыгез, қырғынға ұшырататын һәм қирататын соғыс бұрын-соңды болмаған.

Мен америкалық, британдық, француз және ресейлік жауынгерлерді суретке түсірген кездегі үлкен айырмашылықты ешқашан ұмытпаймын.

Екінші дүниежүзілік соғыста осы төрт ел жеңіске бірге қол жеткізді. Бірақ орыс казармаларында ғана күйзелген болмаса да түңілген, қатыгез болмаса да қорқынышты, бір қалжыраған, қажыған, жәбір көрген, қатыгез, үмітсіз, бүлінген атмосфера сезілді. Бүгін Ресейдің Украинаға басып кірген кезіндегі суреттерге қарасам, дәл сондай жан жарақаты мен түңілуді байқайтын сияқтымын.

Сондықтан да 28 жыл бұрын жасалған осы жұмысты «Соғыс тұманы» көрмесінің аясында көрсету өте орынды.

Идея сфотографировать расположившихся в Берлине солдат четырех бывших союзников по Второй мировой войне в последние месяцы перед окончательным выводом всех иностранных вооруженных сил из новой столицы воссоединенной Германии заключалась, прежде всего, не в создании исторического документа, хотя времена тогда казались очень историческими, а в создании работы, исследующей отношение коллективности к индивидуальности, анонимности к личной автономии.

Насколько сохраняется ваша индивидуальность, когда вы носите наиболее значимую в политическом, социальном и символическом плане одежду... униформу вооруженных сил страны?

Я хотел изобразить людей, которые действительно «творят историю», а не тех, кто находится в центре внимания и появляется в наших СМИ. Дать, казалось бы, однородной, анонимной группе людей лицо, чтобы перевести абстрактную историю на человеческий уровень.

В военном конфликте те же самые солдаты могли быть похоронены в могиле неизвестного солдата.

Подобно бесчисленным массовым захоронениям жертв войн, восстаний, рабства, геноцидов, миграции, болезней, стихийных бедствий и т.д., которые мы видим по всему миру. Пешки на шахматной доске глобальной политики.

Вывод войск в 1994 году был символом надежды на новую главу в мировой политике, менее конфронтационную, менее смертоносную, менее недемократическую, даже несмотря на то, что с 1991 года Европа столкнулась с жестокой войной в бывшей Югославии, первой на европейской земле со времен Второй мировой войны.

Сегодня мы узнали, что это было не чем иным, как иллюзией. Военные конфликты происходят по всему миру, и новые виды войн ведутся в других сферах, таких как экономика, ресурсы, иммиграция... и, скорее всего, более жестокие, смертоносные и разрушительные, чем когда-либо.

Я никогда не забуду огромный контраст между фотографированием американских, британских, французских и российских солдат.

Все четыре страны вместе победили во Второй мировой войне. Но только в русских казармах атмосфера казалась разочарованной, если не депрессивной, устрашающей, если не жестокой, какой-то утомленной, обиженной, жестокой, безнадежной, разрушенной. Когда я сегодня вижу изображения российского вторжения в Украину, мне кажется, что я вижу те же самые травмы и отчаяние.

Поэтому очень логично показать эту работу 28-летней давности в рамках выставки «Туман войны».

Dmytro Kozatsky is a Ukrainian photographer, soldier and defender of the Azov steel plant.

Since 2015, he has been a defender of Mariupol in the Donetsk region. From March 1, 2022, together with other colleagues, he held the defense at the Azovstal steel plant.

He was head of the press service of the Azov Battalion and author of 10 photos of wounded colleagues from the field hospital at the plant. One of the photos, in which the young man falls under the rays of the May sun, falling inside the destroyed premises of the factory through a hole pierced by shells, was called "Light will win".

On May 20, 2022, before being taken prisoner, Dmytro Kozatsky published a post on his Twitter: "Well, that's all. Thank you for shelter Azovstal – the place of my death and my life. By the way, while I am in captivity, I will leave you photos in the best quality, send them to all journalistic awards and photo contests"

ДМИТРО КОЗАЦКИЙ Украина

2022

Дмитро Козацкий – украиналық фотограф, жауынгер, «Азовсталь» металлургия комбинатын қорғаушы.

2015 жылдан бастап Донецк облысындағы Мариупольдің қорғаушысы. 2022 жылдың 1 наурызынан бастап басқа жауынгерлермен бірге «Азовсталь» металлургия комбинатын қорғауға қатысты.

«Азов» батальоны баспасөз қызметін басқарды, зауыттағы дала госпиталіндегі жараланған майдандастары бейнеленген 10 фотосуреттің авторы. Мамырдың күні шуағын төгіп тұрған сәтте снаряд тескен жерден қираған зауыт ғимаратының ішіне бір жас жігіттің құлап түскенін бейнелейтін фотосуреті «Жарық жеңеді» деп аталған.

2022 жылдың 20 мамырында, тұтқынға түсер алдында, Дмитро Козацкий өзінің Твиттеріне былай деп жазды: «Міне, осымен бітті. Пана болғаны үшін ажалым мен өміріме тұрақ болған "Азовстальға" рахмет. Айтпақшы, тұтқында отырғанда, сендерге ең сапалы фотосуреттер қалдырамын, оларды барлық журналистік сыйлықтар мен фотосайыстарға жіберемін».

ДМИТРО КОЗАЦКИЙ Украина

2022

Дмитро Козацкий – украинский фотограф, солдат и защитник металлургического комбината «Азовсталь».

С 2015 года он является защитником Мариуполя в Донецкой области. С 1 марта 2022 года вместе с другими сослуживцами держал оборону на металлургическом комбинате «Азовсталь».

Был руководителем пресс-службы батальона «Азов» и автором 10 фотографий раненых сослуживцев из полевого госпиталя на заводе. Одна из фотографий, на которой молодой человек под лучами майского солнца падает внутрь разрушенного помещения завода через пробитую снарядами дыру, называлась «Свет победит».

20 мая 2022 года, перед тем как попасть в плен, Дмитро Козацкий опубликовал в своем Твиттере сообщение: «Ну, вот и все. Спасибо за приют, "Азовсталь" – место моей смерти и моей жизни. Кстати, пока я в плену, я буду оставлять вам фотографии в самом лучшем качестве, отправлять их на все журналистские премии и фотоконкурсы».

The project "AI Realism Qantar 2022" was developed on social platforms with the beginning of the Kazakh unrest, also known as Bloody January in 2022. All images are co-created with AI technology.

With the help of this program and Google Data, all images were reconstructed through keywords, my own version from many the existing data of the global political unrest.

The visualization of stories was built without my "ethical censorship" of the artist. I define it as AI Realism.

Key words about the pain of the body, about the collective trauma of the body, words about the violence and repression of the authorities, the keywords of freedom on social platforms became my artist's tool.

The events of January unfolded in complete isolation, in absolute obscurity, in an atmosphere of information warfare, "Fake News" of geopolitical technologies and propaganda: complete shutdown of the Internet, false information on state channels. Against this background, the most real thing in the situation for me was the experiences of the victims on social platforms. At the same time, the use of this technology raises many control and surveillance issues for me.

"AI Realism Qantar 2022" жобасы әлеуметтік желілерде Қанды қаңтар деген атпен де белгілі болған 2022 жылы Қазақстандағы жаппай тәртіпсіздіктер басталған кезде, әзірленген. Барлық суреттер жасанды интеллект технологиясымен біріге отырып салынған.

Осы бағдарламаның және Google Data-ның көмегімен суреттер негізгі сөздер бойынша қайта құрастырылды, ғаламдық саяси тәртіпсіздіктер жайлы қазіргі көптеген деректердің ішіндегі менің өз нұсқам.

Оқиғаларды визуалдауға менің суретші ретіндегі «этикалық цензурамның» қатысы жоқ. Мен мұны ЖИ реализмі деп есептеймін.

Тәннің ауыруы, тәннің ұжымдық жарақаты туралы негізгі сөздерді, биліктің зорлық-зомбылығы мен жазалауы туралы сөздерді, әлеуметтік желілердегі бостандық жайлы негізгі сөздерді мен суретші ретінде құрал етіп алдым.

Қаңтар оқиғасы толық оқшауланған түрде, мүлдем беймәлім күйде, ақпараттық соғыс, геосаяси технологиялар мен насихат атмосферасында өріс алды: интернет толық өшіріліп, мемлекеттік арналар жалған ақпарат таратты. Сол жағдайда мен үшін ең шынайы болғаны – зардап шеккендердің әлеуметтік желідегі күйзелісі. Сонымен қатар бұл технологияны пайдалану мен үшін бақылау мен аңдуға қатысты көп сұрақтардың туындауына себеп болады.

Проект "AI Realism Qantar 2022" был разработан в социальных сетях с началом беспорядков в Казахстане, также известных как Кровавый январь, в 2022 году. Все изображения созданы совместно с технологией искусственного интеллекта.

С помощью этой программы и Google Data все изображения были реконструированы по ключевым словам, моя собственная версия из множества существующих данных о глобальных политических беспорядках.

Визуализация историй была построена без моей «этической цензуры» художника. Я определяю это как реализм ИИ.

Ключевые слова о боли тела, о коллективной травме тела, слова о насилии и репрессиях властей, ключевые слова о свободе в социальных сетях стали моим инструментом художника.

События января разворачивались в полной изоляции, в абсолютной неизвестности, в атмосфере информационной войны, «фейковых новостей» геополитических технологий и пропаганды: полное отключение интернета, ложная информация на государственных каналах. На этом фоне самым реальным в ситуации для меня были переживания пострадавших в социальных сетях. В то же время использование этой технологии поднимает для меня многие вопросы контроля и слежки.